

115639

dette og hint. Jeg krevet av Asebj, at han skaffet kr. 5000 til sykehusopphold for min far og bad om at han gjorde det han kunne for at Rutledal ble innlagt på sykehus. Asebj var til å begynne med uvillig, men jeg ga meg ikke. Jeg tror Asebj var redd for at jeg visste for meget og da også om hans tidligere meritter, f. eks. da han for endel år tilbake opptrådte i fylla i full uniform. (Dette skal jeg imidlertid komme tilbake til senere. Det vil gi en viss karakteristikk av denne nu så «store» mann. Også andre størrelser innen politiet skal få den uanstående sannhet offentliggjort). Det var imidlertid med uvilje at Asebj skaffet meg garanti for kr. 4000, derav kr. 1000 øyeblikkelig betalbar i en bank i Bergen. Med dette papiret i lommen gjaldt det nu å få tak i en læge som ikke var politisk interessert og en slik fant jeg i dr. Victor Lindén.

Dummsyk og med allest om at tilstanden var håpløs – ble Rutledal trukket for retten

Gamle motstandere i Bergen på 1940- og 50-årene etterforskingen i hans sak

Da Rutledal bad om rettsbeskyttelse sa dommeren: «Det har ikke noe betydning for saken»

Hvorfor fikk ikke Rutledal fare forsvarsvitner?

Av Brynjulf Rutledal

SOM JEG NEVNT I MIN FORRIGE ARTIKKEL fortsatte man med tortureringen av min far politibetjent Henrik Rutledal, inntil han måtte slippes ut for å unngå at han døde i leiren. Mis-handlingen foregikk til tross for at han hadde flere sykeattester. Han fikk heller aldri skikkelig medisin. Endel av sykeattestene offentliggjøres herved:

1) «Henrik Rutledal har et slit i ryggen som gjør visse gymnastiske bevegelser vanskelig for ham.

14. juni 1945.

S. Røise, (sign.)

2) «Distriktslege S. Røise.

Attest.

Henrik Rutledal, f. 1889. Høder av høyt blodtrykk med albuminuri. Blir fort and-pusten. Han tåler ikke tyngre arbeid. Må hvile minst 2 timer midt på dagen.

Espeland 1. oktober 1945.

S. Røise (sign.)

3) «Espeland Fangeleir.

Espeland 12.11.46.

467 Rutledal er meget syk og tåler ikke å sitte lenger i en liten selle.

K. Augesen (sign.)

læge».

JEG HAR LIGGENDE FLERE SYKEATTESTER i samme bunke, men tror ovennevnte skulle gi klar beskjed om at Rutledal virkelig var syk og at skikkelig sykehusopphold ville ha vært det riktige og ikke å torturere mannen. Noen dager etter at dr. Augesen hadde skrevet ut syke-erklæringen av 12/11 46 ble Rutledal sluppet på frifot, men da var spillet drevet for vidt. Døden banket på porten.

VAREN 1947 FIKK MIN FAR gjennom sin forsvarer beskjed om at han skulle opp i retten med det første. Min far skrev da tilbake at han lå til sengs etter torturen på Espeland. Ett par dager etter, kom distriktslege Natvig og skulle undersøke om Rutledal var så syk at han ikke kunne møte. Lægen var sendt etter ordre fra politimesteren i Bergen. Rutledal ble undersøkt og der ble tatt 2 blodprøver av ham. Noen dager etter dette, ble min mor oppringt og det ble da gitt ordre om at Rutledal øyeblikkelig skulle reise til lege for kontroll da distriktslegen ikke hadde apparater til å undersøke ham med. Min mor nektet å la sin mann reise med mindre der ble sendt sykebære og folk til å

bære ham ombord i båten. Syke-båren kom, men ingen hadde fått beskjed om å bære ham. En av bygdens folk måtte da støtte ham ned til kaien. Min far var da meget syk og måtte hjelpes ombord i rutebåten.

I BERGEN BLE RUTLEDAL UNDERSØKT av fengselslege Ingelbriksen som sa rett ut til min far at han simulerte, og at han godt kunne gå opp i retten. Rutledal protesterte sterkt på dette, men legen svarte da uforsvart: «at når De har rotet Dem opp i dette må De også ta følgene og oppsøke Dem som en voksen mann». — Det ble da bestemt at Rutledal skulle møte i retten, men noe kom i veien og saken ble utsatt.

DA DETTE HENDTE var jeg på en utkommando på Blåmannen. Det kom telefonbeskjed til meg om at min far ønsket å tale med meg, men da han ikke kunne komme opp dit jeg var, fikk jeg anledning til å besøke ham i byen. Jeg traff ham i Velten, der landsvikpolitiet holdt til. Jeg så med en gang at far var sterkt medtatt og fikk ham med meg inn til politibetjent Asebø, som var en slags sjef ved avdelingen. Der hadde jeg et kraftig oppgjør med Asebø og sa min mening om dette og hint. Jeg krevde av Asebø, at han skaffet kr. 5000 til sykehusopphold for min far og bad om at han gjorde det han kunne for at Rutledal ble innlagt på sykehus. Asebø var til å begynne med uvillig, men jeg ga meg ikke. Jeg tror Asebø var redd for at jeg visste for meget og da også om hans tidligere meritter, f. eks. da han for endel år tilbake opptrådte i fylla i full uniform. (Dette skal jeg imidlertid komme tilbake til senere. Det vil gi en viss karakteristikk av denne nå så «fjerne» mann. Oppgjøret skjedde i den hø-

I Bergen var forholdene i mai-dagene 1945 forferdelige

Fanger ble tatt ut av fengslet og stillet ut på gatene for at pøbelen skulle mishandle dem. I Espeland fangeleir skjøt vaktene fra tårnet etter fangene i leiren

NÅR MAN I DAG — fem år etter — forsøker å gjenkalle i erindringen det som hendte de forferdelige uker og måneder sommeren 1945, er det som å gjenopplive et mareritt, en vanvittig drøm, og likevel er det en virkelighet, så forferdelig at ingen av oss som opplevet det kan glemme det så lenge vi lever. Det ble våknet fra først av lansert fra London og senere hyllet rundt i hele landet at når «frigjørings» kom skulle jødene hjemme i Norge få tre lovende dager, — tre dager da de kunne myrde, rane og stjale så meget de ville. Nå har vi snart hatt fem lovende år. For der fine vil ikke en av de mange tusener som har opplevd norsk rettshverden på sin kropp, som vil påstå at det fine noe som kalles lov og rett i den måte landsvikene er blitt behandlet på? Fanger ble tatt ut av fengslet og ført gjennom gatene «på utstilling», for at pøbelen skulle sparke og slå dem slik som hjemmefronten gjorde her i Bergen i mai-dagene 1945?

«For spøk» ble fanger tatt ut av cellene og truet med at de skulle skytes. Det ble skutt på dem med maskingevær og de ble fortalt at nå var deres siste time kommet.

Fangene i Bergens Kretsfengsel og på «Lenken» på Espeland var «på utstilling», slik at hvem som helst som var med i hjemmefronten eller kjente en polit eller en vakt kunne gå inn og se på dem, trusle dem, skjelle dem ut, spytte på dem og slå dem da første ukene etter «frigjørings» da lov og rett var innført påny?

VAKTENE I TÅRNET SKJØT med skarpt etter fanger som stod utenfor barakke II på Espeland? De to tyske leiesoldater Eberl og Spengler ble arrestert i mai-dagene 1945, tror man de hadde sluppet så lett fra det dersom slikt hadde forekommet i deres fangeleir? En fange på Espeland fangeleir ble skutt gjennom ryggen mens han stod og klatret på seg, det var frontkjemper Knudsen fra Mathopen som ble truffet.

Mange løp som avskyndte gjen-

skap. For det er intet lovbrøtterne og sadistene frykter mer enn sannheten som avslører deres onde handlinger.

La det nå bli slutt med skriket om at vi nordmenn er så meget bedre enn tyskerne Tyskerne opptrådte mot fremmede under en krig. De supernasjonale nordmenn opptrådte langt verre, mot sine egne landsmenn, men det var fred.

HANDEN PÅ HJERTET JØSSINGER, forsøk for en gangs skyld å være ærlige! Hvem reddet landet fra borgerkrig? Hvem var det som reddet landet fra borgerkrig sommeren 1945?

Var det regjeringen i London som blåst til hat og hevn? Var det hjemmefronten som hadde latt tusener av ukyndige få våpen, og som raste gjennom gatene med biler, arresterte, ranet og stjålet? Var det «svenkepolitiet» som kom beveget til tennene over grensen og bare ønsket krig?

Her stod noen hundre tusen tyske soldater i landet med det beste krigsmateriell som kunne skaffes, her var 7—8000 forntkjempere foruten alle andre bevapnede avdelinger, ikke en av dem løste et skudd, alle leverte våpnene ifra seg og vålte, trass den tørreløse måte de ble behandlet på, den mest menstergyldige disiplin.

Idag er det mange som angrrer på det, og sier at hadde de visst hvordan de ville bli behandlet hadde de skutt. Men de gjorde det ikke. Den appell Quidling kom med med fredag 5. mai i sin siste radiotale, om å forholde seg rolig og aldri bruke våpen mot landsmenn ble fulgt. Man kan mene hva man vil om Quidling som politiker, om det er selv hans ministre uenige, men hans rolige og verdige opptreden kapitulasjonsdagene, må alle beundre. Hadde han oppfordret til kamp hadde vi fått et blodbad, som ingen i dag kan beskrive.

VI MÅ NOK VÆRE ENIG MED DR. SCHARPFENBERG når han sa i et foredrag: «Hva man enn kan si om Quidling, så reddet han Norge fra borgerkrig.»

I 1 dagervis i sengene og skrek av smerte, banksjef og ordfører Bjørnstad fra Herdla ble helt knekket av dysenter, kom hjem som et vrak og døde like etter. Å klage eller be om forandring i kosten nyttet ikke, vi ble stadig foret med sølsild. Antagelig var det en plan at vi skulle ødelegges. Vi fikk alltid for lite mat, og noe måtte vi spise for å leve. Mange spiste både rogn og melke i den sølte sølsilden og ble ennå sykere, andre rotet i boksnettene for om mulig å finne noe avfall å stillte hungeren med.

DET VAR I DENNE TIDEN AT LIV KOOTER skrev i Morgenavisen at landsvikene på Espeland spiste stek og fisk og fikk motta pakker og drakk melk. Betsen og hatet måtte holdes vedlike av stadig nye løgner, og svikene var skjogen som stadig solgte seg.

Til dette kom alle mishandlingene. I den første tid var det noen unge hjemmefrontgutter som terroriserte leiren. Bare det at de ikke likte ansiktet eller navnet til en fange var nok til å gi ham straffe-ekseris eller sette ham på eneselle. Han fikk føle det kommuneingeniør Ibsen, som ble ført opp på barakken med enesellene en kveld mens to vakter skjøt mellom føttene og over hodet på ham, bare fordi han het Ibsen. Så begynte likgravningen. Hver morgen mens vi stod på appellplassen ble numrene ropt opp på de fanger som skulle ut og grave opp lik. Politibilen stod og ventet. Selvsagt var det ulovlig å bruke varetektfanger som var utsultet og syke av dysenter til slakt og gi dem en slik behandling. Men hvem kunne gjøre noe med det når selve politiet gikk i splassen med lovlosheten? At vi ikke alle ble syke eller døde av likstanken og likgiffen som hang i luften i klærne på de fangene som hadde vært på likgraving når de kom hjem, er et under.

MEN DET SKULLE BLI VERRE. For nå ble vekten i leiren overtatt av svenkepolitiet, som gjorde mishandling og tortur til en dagligdags ting. På en barakke som ble kalt «Lenken» hadde tyskerne innredet små eneseller omtrent som kaninbur, og der ble de